

*L'avi de 100 anys
que es va escapar per la finestra*

Col·lecció Tocs, 83

Jonas Jonasson

**L'AVI DE 100 ANYS
QUE ES VA ESCAPAR
PER LA FINESTRA**

Traducció de Lluís Solanes

La Campana

*La traducció d'aquesta obra ha comptat
amb l'ajut del Consell Suec de les Arts*

Títol original: *Hundraåringen som klev ut genom fönstret och försvann*
© Jonas Jonasson, 2009

1a edició: gener de 2012

© de la traducció, Lluís Solanes
© Edicions La Campana
Muntaner, 248, 1r 2a
08021 Barcelona
Tel.: 93 453 16 65 / Fax: 93 451 89 18
campana@edicionslacampana.cat
www.edicionslacampana.cat

Correcció del text: Imma Falcó
Disseny coberta: Zink Comunicació
Basat en un disseny de Stanislas Zygart
Foto coberta: Getty images

ISBN: 978-84-96735-65-1
Dipòsit legal: B. 4.209 - 2012
Fotocomposició: EdiGestió (Barcelona)
Imprès a Romanyà/Valls. Capellades (Barcelona)

El meu avi tenia el do de captivar el públic quan s'asseia al banc de les mentides, lleugerament inclinat endavant repenjant-se en el bastó i amb la boca plena de rapè.

–¿I això va passar de veritat, avi? –dèiem els néts bocabadats.

–La gent que només explica la veritat no val la pena escoltar-se-la –deia l'avi.

Aquest llibre l'hi dedico a ell.

JONAS JONASSON

CAPÍTOL 1

Dilluns 2 de maig del 2005

Se li pot retreure que s'hi hauria hagut de decidir abans i que almenys hauria hagut de ser prou home per comunicar la seva decisió a la gent que l'envoltava. Però l'Allan Karlsson mai no havia donat gaires voltes a les coses abans d'actuar.

Va tenir l'acudit, i tan aviat dit com fet: al cap d'un moment obria la finestra de la seva habitació, situada a la planta baixa de la residència de la tercera edat de Malmköping, a Sörmland, treia una cama fora i sortia al parterre del jardí.

La maniobra el va deixar una mica baldat, com és lògic si tenim en compte que l'Allan feia cent anys aquell mateix dia. faltava menys d'una hora perquè comencés la seva festa d'aniversari a la sala d'estar de la residència. Hi hauria fins i tot un regidor de l'ajuntament. I el diari local. A més de tots els vells i tot el personal al complet, amb la malcarada de l'Alice al capdavant.

L'únic que no pensava presentar-s'hi era l'homenatjat.

CAPÍTOL 2

Dilluns 2 de maig del 2005

L'Allan Karlsson va vacil·lar un moment, palplantat enmig del parterre de pensaments que vorejava tota la residència. Duia americana marró i pantalons marrons. Als peus hi duia un parell de sabatilles també marrons. No es pot dir que fos l'elegància personificada, però ¿qui pot vantar-se de ser-ho, amb cent anys? Fugia de la seva pròpia festa d'aniversari, i això tampoc és una cosa gaire habitual, a aquesta edat, sobretot perquè no és gaire freqüent arribar-hi.

L'Allan va preguntar-se si valia la pena tornar a enfilar-se a la finestra en sentit contrari per agafar el barret i les sabates, però va palpar-se la cartera que duia a l'infern de l'americana i va decidir que no calia. A més la infermera Alice havia demostrat més d'una vegada que tenia una mena de sisè sentit (sempre li trobava les ampolles d'aiguardent, per molt que les amagués) i, coneixent-la, segur que ja voltava per allà dins amb el pressentiment que passava alguna cosa.

Valia més que marxés ara que encara hi era a temps. Els genolls van deixar anar un cruixit quan va estirar la cama per sortir del parterre. Si no li fallava la memòria, a la cartera hi duia uns quants bitllets de cent corones. No sabia si amb allò n'hi hauria prou per poder ser un fugitiu.

Va girar el cap i va mirar per última vegada el geriàtric que fins feia molt poc es pensava que seria la seva última residència a

la terra. Tant se li'n donava, ja es moriria més endavant a qualsevol altre lloc.

L'home de cent anys va posar-se en camí amb les seves sabatilles-orinal als peus (en diuen així perquè els senyors d'una certa edat tenen dificultats per fer pipí més enllà de la punta de les sabatilles). Primer va travessar un parc, i després una plaça gran on de tant en tant s'hi feia el mercat del poble, d'altra banda sempre tan tranquil. Al cap d'uns dos-cents metres, l'Allan va assegurar-se damunt d'una tomba que hi havia darrere de l'església medieval que era l'orgull de tota la comarca. Necessitava descansar una mica els genolls. Els habitants de la zona no eren cristians gaire devots, i allà no el molestaria ningú. Va trobar gràcies que aquell Henning Algotsson que jeia sota la làpida on s'havia assegut fos del mateix any que ell. Però en Henning havia retut l'ànima feia seixanta-un anys.

Si l'Allan hagués estat d'una altra manera, potser s'hauria preguntat de què devia haver mort en Henning, amb només trenta-nou anys. Però l'Allan no tenia costum de ficar-se en els assumptes dels altres, si ho podia evitar. I la majoria de les vegades, podia.

Es va penedir d'haver desitjat la mort quan encara era a la residència. Encara que li fes mal tot el cos, era molt més divertit ser un fugitiu lluny de la infermera Alice que no pas jeure immòbil a dos metres sota terra.

I amb aquest pensament al cap, l'homenatjat es va posar dret fent un esforç amb els seus genolls adolorits, va acomiadar-se d'en Henning Algotsson i va continuar la seva fugida improvisada.

L'Allan va travessar el cementiri cap al sud, fins que va trobar un muret de pedra que li barrava el pas. No devia fer més d'un metre, però l'Allan era un home de cent anys, i no un campió de salt d'altura. A l'altre costat l'esperava l'estació d'autobusos de

Malmköping, i aleshores es va adonar que era allà on les seves pobres cames havien decidit portar-lo. Una vegada, feia molts anys, havia travessat l'Himàlaia. Allò sí que va ser dur. Va recordar aquell viatge davant del darrer obstacle que el separava de l'estació d'autobusos. Hi va pensar amb tanta intensitat que el muret de pedra es va encongir fins que es va convertir en un obstacle de no res. I quan va quedar convertit en la mínima expressió l'Allan el va saltar, malgrat els anys i els genolls.

No es pot dir que es formin gaires aglomeracions, a Malmköping, i aquell assolellat dia feiner no n'era cap excepció. L'Allan encara no s'havia trobat amb ningú des que havia decidit en un rampell que no es presentaria a la seva pròpia festa d'aniversari. Quan va entrar a l'estació arrossegant les sabatilles li va semblar que la sala d'espera estava deserta. Al mig hi havia dues fileres de seients adossats pel respall, tots buits. A la dreta, dues taquilles. Una de les dues estava tancada, i a l'altra hi havia assegut un home net prim, amb unes ulleretes rodones, un sol floc de cabells estratègicament pentinats per dissimular-li la calvície i armilla d'uniforme. Quan va veure entrar l'Allan va alçar la vista de la pantalla contrariat. Devia trobar que hi havia massa gent. I és que, en efecte, l'Allan acabava de descobrir que no era l'únic viatger que hi havia a la sala. En un racó hi havia un jove desmanegat, ros, amb els cabells llargs i llardosos i barba irregular, que duïa una caçadora texana amb la inscripció NEVER AGAIN a l'esquena.

No devia saber llegir, perquè no parava d'estirar amb tota la seva força la maneta de la porta del lavabo de minusvàlids, tot i que hi havia un rètol que deia clarament en lletres negres sobre fons groc: FORA DE SERVEI.

Finalment el noi va anar cap a la porta del costat, però allà es va trobar amb un altre problema. Es veia d'una hora lluny que no volia separar-se de la gran maleta grisa amb rodes que duïa, però

el lavabo era massa petit per encabir-los tots dos. L'Allan va pensar que només tenia dues opcions: o deixar la maleta fora mentre feia les seves necessitats, o entrar-hi la maleta i quedar-se ell fora.

De tota manera, no li interessaven gaire els problemes d'aquell jove. Prou feina tenia per aixecar els peus i arribar amb un pas mínimament normal fins a la taquilla que hi havia oberta i demanar a aquell home net si hi havia algun mitjà de transport públic que sortís durant els minuts següents cap a alguna banda i, en cas afirmatiu, quant li costaria el bitllet.

L'home semblava cansat. Devia perdre el fil en algun punt de l'exposició de l'Allan, perquè, al cap d'uns quants segons de reflexió, va dir:

–¿I on diu que vol anar?

L'Allan va fer-li notar que li acabava de dir que a) l'hora de sortida i b) el preu del bitllet tenien prioritat sobre el lloc de destinació i el mitjà de transport.

L'homenet va consultar els horaris i va rumiar un moment.

–L'autobús 202 surt d'aquí a tres minuts cap a Strängås. ¿Aquest li aniria bé?

Sí, li anava perfecte. L'homenet el va informar que l'autobús sortia de la parada que hi havia just davant la porta de la terminal i que el més pràctic era comprar el bitllet directament al conductor.

L'Allan es va preguntar quina funció tenia aquell home net, a la taquilla, si no venia bitllets, però no va dir res. Potser ell també es feia la mateixa pregunta cada dia. L'Allan li va donar les gràcies i va fer el gest de treure's el barret que, amb les presses, s'havia descuidat a la residència.

Absort en els seus pensaments, es va asseure en un dels bancs que hi havia buits. Aquella maleïda festa d'aniversari de la residència començaria a les tres, és a dir, al cap de dotze minuts. D'un moment a l'altre anirien a trucar a la porta de la seva habitació, i aleshores començarien les corredisses.

L'homenatjat va somriure interiorment al mateix temps que de cua d'ull notava que se li acostava algú. Era aquell jove desmanegat, amb els cabells llargs i rossos, barba irregular i la caçadora texana amb la inscripció NEVER AGAIN a l'esquena. Anava de dret cap a l'Allan arrossegant aquella maleta enorme sobre les quatre rodes. L'Allan va adonar-se que hi havia moltes probabilitats que hagués de mantenir una conversa amb aquell pelut. Va pensar que no passava res; al cap i a la fi, seria interessant saber què pensava el jovent d'avui dia.

I, efectivament, es va produir una conversa, encara que una mica rudimentària. El jove es va aturar a uns quants metres de l'Allan, va semblar estudiar-lo un moment i després va dir:

–Escolta!

L'Allan va respondre amablement tornant-li el bon dia i li va preguntar si el podia ajudar en alguna cosa. Sí que podia. Volia que li vigilés la maleta mentre anava a fer les seves necessitats al lavabo. O, dit d'una altra manera:

–He d'anar a cagar.

L'Allan va respondre-li amb molta educació que encara que fos un vell decrèpit hi veia perfectament i que no li semblava cap esforç inhumà vigilar-li la maleta un moment. Això sí, li pregava que fes via perquè havia d'agafar un autobús.

Aquesta última informació ja no va arribar a orelles del jove, que havia començat a córrer cap al lavabo abans que l'Allan tingués temps d'acabar la frase.

El nostre home de cent anys no era dels que s'enfaden amb el primer que passa per qualsevol fotesa, així que no es va ofendre per les males maneres del jove. Això sí, no li inspirava cap mena de simpatia, cosa que sens dubte devia influir en el que va passar tot seguit.

L'autobús 202 va arribar a l'entrada de la terminal pocs segons després que el jove entrés al lavabo i tanqués la porta.

L'Allan va mirar-se primer l'autobús i després la maleta; després un cop més l'autobús i en acabat la maleta.

«Porta rodes, i a més té un agafador per arrossegar-la.»

L'Allan es va trobar prenent una decisió que tindria importants conseqüències, com veurem més endavant.

El conductor va ser molt amable i servicial. Va ajudar aquell vell a pujar la maleta a l'autobús.

L'Allan li va agrair l'ajuda i es va treure la cartera de l'infern de l'americana. El conductor li va preguntar si anava fins al final de trajecte, a Strängnäs, mentre l'Allan comptava els diners. Sis-centes cinquanta corones en bitllets i unes quantes monedes. Va pensar que més valia vigilar no gastar gaire, va treure's un bitllet de cinquanta corones i va preguntar:

–¿Fins a on li sembla que puc arribar, amb això?

El conductor li va respondre enriolat que estava acostumat que els passatgers sabessin on volien anar i li demanessin quant costava, però no a l'inrevés. Tot seguit es va mirar la llista de preus i li va comunicar que amb quaranta-vuit corones podia arribar fins a l'estació de Byringe.

Byringe era tan bo com qualsevol altre lloc. El conductor va posar la maleta robada dins el portaequipatges que hi havia darrere el seu seient i en acabat li va donar el bitllet i les dues corones de canvi. L'Allan es va asseure al davant de tot, al seient de la dreta. Des d'aquella finestra podia veure la sala d'espera de l'estació. Quan el conductor va posar primera i va arrencar, la porta del lavabo encara estava tancada. L'Allan va desitjar al jove que passés un moment agradable assegut allà a dins, així podria pair millor el disgust quan sortís.

Aquella tarda l'autobús de Strängnäs anava gairebé buit. A part del vell que havia pujat a Malmköping, a la penúltima fila hi havia

una dona de mitjana edat que havia pujat a Flen i, cap al mig, una mare de família jove que havia suat la cansalada per pujar-hi amb els dos fills petits, un dels quals encara anava amb cotxet.

En aquell moment aquest ancià es preguntava què li havia agafat, per robar una maleta. ¿Ho havia fet només perquè se li havia presentat l'ocasió? ¿O perquè el propietari era un mal educat? ¿O potser perquè tenia l'esperança que a dins hi hagués un parell de sabates i fins i tot un barret? No, l'Allan no hi trobava cap explicació. Quan vius en temps afegit és normal prendre't certes llibertats, va pensar mentre s'arrepapava al seient.

Tocaven les tres quan l'autocar va passar per Björndammen. L'Allan estava satisfet de com li anava el dia. Va tancar els ulls per fer la migdiada.

En aquell moment la infermera Alice trucava a la porta de l'habitació número 1 del geriàtric de Malmköping. I tornava a trucar una altra vegada, i una altra.

–Vinga, Allan, ja n'hi ha prou de fer el ximple. Ja ha arribat tothom, fins i tot el regidor. ¿Que em sents? ¿No deus haver tornat a aixecar el colze, oi? Obre d'una vegada, Allan! ¿Allan?

En aquest mateix moment, més o menys, es va obrir la porta de l'únic lavabo que hi havia en servei a l'estació d'autobusos de Malmköping. En va sortir un jove alleugerit en tots els sentits de la paraula. Va fer unes quantes passes cap al centre de la sala d'espera posant-se bé el cinturó amb una mà i allisant-se els cabells amb l'altra. De cop i volta es va aturar en sec. Va escrutar els dues fileres de seients buides i a continuació va mirar a dreta i esquerra.

–Me cago en l'hòstia puta...! –va cridar a continuació.

I tot seguit, recuperant el control, va afegir:

–Ets mort, coi de vell de merda... Espera que et trobi.

CAPÍTOL 3

Dilluns 2 de maig del 2005

Pocs minuts després de les tres de la tarda del 2 de maig del 2005 Malmköping va deixar de ser un poble tranquil. L'enuig del rostre de la infermera Alice de la residència d'ancians va esborrar-se per deixar pas a la inquietud. Venia amb la clau mestra a la mà. Com que l'Allan no havia fet res per esborrar les pistes, de seguida va quedar clar que l'homenatjat havia sortit per la finestra. A jutjar per les petjades, s'havia passat una estona picant de peus entre els pensaments i en acabat s'havia esfumat.

Per raó del seu càrrec, el regidor va considerar que havia de prendre el comandament. Va manar al personal que es dividissin en grups de dos i comencessin la recerca. No podia anar gaire lluny, així que es concentrarien en els voltants de la residència. Un equip aniria cap al parc; un altre, a la botiga de begudes alcohòliques (on la infermera Alice sabia que es perdia de tant en tant); un altre recorreria la resta de comerços del carrer Storgatan, i l'últim va anar cap al museu local que hi havia dalt del turó. El regidor es quedaria a la residència per vigilar els vells que encara no s'havien esfumat i rumiar quin havia de ser el següent pas. Va demanar als grups que fossin discrets: no valia la pena fer gaire soroll per una qüestió com aquella. Amb tot el rebombori no s'havia adonat que en un dels grups que acabava d'enviar a explorar el terreny hi havia precisament la reportera del diari local i el seu fotògraf.

L'estació d'autobusos no entrava dins les zones de recerca prioritària delimitades pel regidor. Ara bé, sí que hi havia una unitat sobre el terreny; una unitat composta per una sola persona, un jove desmanegat ros i amb els cabells llargs i llardosos, barba irregular i una caçadora texana que duia a l'esquena la inscripció NEVER AGAIN. Ja havia escorcollat fins a l'últim racó de l'estació. Com que no hi havia rastre ni del vell ni de la maleta, va anar amb pas decidit cap a l'homenet que hi havia darrere l'única finestreta oberta per demanar-li informació sobre els plans de viatge del vell.

Potser sí, que l'homenet estava cansat de fer aquella feina, però tenia la seva dignitat professional. Va explicar a aquell jove cridaner que ell no es prenia a la lleugera el dret a la privacitat dels viatgers i que no tenia cap intenció de donar-li cap mena d'informació.

El jove va quedar-se en silenci un moment com si estigués traduint al suec el que li acabava de dir aquell homenet. En acabat va desplaçar-se uns cinc metres a l'esquerra i es va plantar davant la porta de la taquilla, que no semblava gaire robusta. No es va molestar a mirar si estava tancada amb clau. Va agafar embranzida i amb la bota dreta la va fer volar pels aires feta estelles. L'homenet no va tenir temps ni d'alçar l'auricular que havia engrapat per demanar ajuda. Al cap d'un moment el jove l'agafava per les orelles i l'aixecava de terra mentre ell espeternegava en va.

–Potser no sé què és això de la privacitat dels viatgers, però sóc una bèstia fent parlar la gent –va dir el jove a l'homenet abans de deixar-lo caure de cop sobre la cadira giratòria.

I aleshores li va explicar el que pensava fer amb els seus òrgans sexuals, un martell i uns quants claus si s'entossudia a no respondre a la seva pregunta. La descripció va ser tan gràfica que l'homenet va decidir immediatament explicar-li tot el que

sabia, és a dir, que l'ancià en qüestió devia anar probablement de camí a Strängnäs. Si duia o no duia una maleta, això sí que no l'hi podia dir. Ell no era dels que es dediquen a espigar els passatgers.

Dit això, va callar i va escrutar el rostre del jove per comprovar si es donava per satisfet, però de seguida es va adonar que més li valia explicar alguna cosa més. Així doncs, va afegir que entre Malmköping i Strängnäs hi havia dotze parades, i que l'ancià, evidentment, podia baixar a qualsevol de les dotze. Qui segur que ho sabia era el conductor. Segons els horaris, havia de tornar a passar per Malmköping a les 19.10 de tornada cap a Flen.

El jove es va asseure al costat d'aquell homenet aterrit i amb les orelles incandescentes.

–Deixa'm rumiar.

I es va posar a rumiar. Va pensar que segur que podia treure a aquell homenet el número de mòbil del conductor, trucar-li i informar-lo que la maleta que duia el vell era robada. Però aleshores s'arriscava que el conductor truqués a la policia, i això era l'últim que volia. D'altra banda tampoc hi havia pressa, el iaio semblava molt vell, i si havia d'arrossegar la maleta s'hauria de moure tota l'estona amb tren, autobús o taxi, si no es volia quedar per sempre a la parada de Strängnäs. Per tant, cridaria l'atenció i n'hi hauria prou de penjar un parell de persones per les orelles per seguir-li el rastre. El jove confiava molt en la seva capacitat de convèncer la gent perquè cantés tot el que sabia.

Després de fer aquesta reflexió va decidir esperar l'autobús en qüestió i tenir una conversa intensa amb el conductor.

Un cop presa la decisió, va explicar a l'homenet el que els passaria a la seva dona, al seu fill i a la casa on vivien si se li acudia explicar a la policia o a qui fos el que acabava de passar.

L'homenet no tenia ni dona ni fill, però tenia molt d'interès a conservar les seves orelles i els seus òrgans sexuals en un estat

acceptable. Així doncs, va jurar pel seu honor de ferroviari que no en diria res a ningú.

I va aconseguir mantenir la promesa fins l'endemà.

Els equips de recerca que havien sortit a escorcollar els voltants van tornar a la residència per posar en comú les seves observacions. O millor dit, la manca d'observacions. En un principi el regidor no hi havia volgut involucrar la policia, i justament quan es preguntava quin altre mitjà d'acció tenia a la seva disposició la reportera del diari local li va fer aquesta pregunta:

—¿Què pensa fer, ara?

El regidor va prendre's un parell de segons per reflexionar i finalment va respondre:

—Doncs avisar la policia, és clar.

Déu meu, com odiava la premsa independent!

El conductor va tustar suaument l'Allan per despertar-lo i comunicar-li que ja havien arribat a l'estació de Byringe, i acte seguit va començar a arrossegar la maleta i baixar-la per la porta del davant, amb l'Allan al darrere.

El conductor va demanar educadament al seu passatger si estava segur que es podria apanyar tot sol, però l'Allan li va respondre que no patís i li va donar les gràcies per l'ajuda. Quan l'autobús va enfilem la nacional 55 en direcció a Strängnäs li va dir adéu amb la mà.

El sol de tarda s'amagava ja darrere dels grans avets, i l'Allan va començar a tenir fred, amb aquella jaqueta prima i les sabatilles. Al voltant no hi havia res que semblés una estació ni un poble. Només bosc, bosc i més bosc pertot arreu. I un caminet de grava a la dreta.

L'Allan va pensar que potser dins d'aquella maleta que havia arribat a les seves mans d'aquella manera tan espontània i estra-

nya hi havia alguna peça d'abric. Per desgràcia estava tancada amb clau, i era impossible obrir-la sense un tornavis o alguna altra eina adequada. Així doncs, no hi havia més remei que posar-se en camí, perquè estava clar que no es podia quedar allà, enmig de la carretera, perquè es moriria congelat. I per experiència sabia que no se'n sortiria si no s'hi posava immediatament.

Gràcies al tirador, no costava gens fer rodar les rodes de la maleta. L'Allan va començar a avançar pel camí de grava amb passes curtes. La maleta s'anava balancejant alegrement darrere seu.

Després de recórrer uns quants centenars de metres, l'Allan va arribar al que li va semblar que devia ser l'estació de Byringe, una estació deixada de la mà de Déu per on passava una via abandonada.

Tot i ser un home de cent anys fora del comú, tot plegat eren massa emocions en poc temps. L'Allan es va asseure damunt la maleta per aclarir-se les idees i refer-se de l'esforç.

A la seva esquerra hi havia una casa vella de planta baixa i pis, amb la pintura groga de les parets escrostonada, que devia haver estat l'estació. Totes les finestres de la planta baixa estaven barraques amb posts de fusta sense polir. A la dreta, l'antiga via fèrria s'endinsava entre els avets. La vegetació encara no havia engolit del tot les vies i les travesses, però era només qüestió de temps.

L'andana de fusta semblava a punt d'esfondrar-se en qualsevol moment. A l'última post encara s'hi podia llegir una inscripció que deia: «No travesseu les vies.» Però les vies semblaven molt menys perilloses que l'andana, va pensar l'Allan, i es va preguntar com podia haver-hi algú prou boig per arriscar-se a posar-hi els peus.

No va trigar gaire a tenir la resposta, quan va veure que s'obria la porta atrotinada de l'estació i en sortia un home d'uns setanta anys, ulls castanys i barba grisa de dos o tres dies, amb gorra, camisa de quadres, armilla negra de pell i unes sòlides botes

als peus. Va fer uns quants passos endavant, aparentment segur que el terra no cediria. Tota la seva atenció es concentrava en aquell vell que tenia al davant.

Per un moment l'home de la gorra es va mirar l'Allan amb cara de pocs amics, però de seguida va canviar d'actitud, segurament perquè es va adonar de l'estat de decrepitud de l'espècimen humà que havia entrat a la seva propietat.

Assegut encara damunt la maleta robada, l'Allan ni sabia què dir ni tenia esma per dir res. Es va limitar a mirar-se fixament l'home de la gorra esperant que fos el primer de parlar, cosa que va fer de seguida. Va resultar ser menys amenaçador del que semblava a primera vista. Però no les devia tenir totes.

–¿Qui ets i què hi fas, a la meva andana?

L'Allan no va respondre. No acabava de determinar si estava davant d'un ésser hostil o cordial. Tot i així, va pensar que no era qüestió de fer enfadar l'única persona que hi havia en molts quilòmetres a la rodona susceptible d'acollir-lo sota un sostre abans que es fes de nit. Així doncs, va explicar la veritat.

Que es deia Allan, que aquell dia feia cent anys i que estava molt bé per l'edat que tenia, tan bé que acabava de fugir del geriàtric i que havia robat sense voler una maleta a un jove que en aquells moments no devia estar gaire content. Va afegir que ja no tenia els genolls com abans i que li aniria molt bé d'interrompre una estoneta la passejada, si pogués ser.

–Vaja!, ¿de debò? –va exclamar l'home de la gorra amb un somriure–. Un lladre!

–Un lladre vell –va rondinar l'Allan.

L'home de la gorra va saltar de l'andana àgilment i se li va acostar per examinar-lo de més a prop.

–¿És veritat que tens cent anys? –va dir–. Doncs així deus tenir gana, ¿oi?

Allan no hi va veure la lògica, però, efectivament, estava afa-

mat, així que va preguntar què hi havia de menú i si hi podia entrar també una copeta.

L'home de la gorra li va allargar la mà, es va presentar com Julius Jonsson i el va ajudar a aixecar-se. En acabat li va dir que ja s'encarregaria ell de la maleta, que hi havia guisat d'ant i que, només faltaria, el regarien ben regat. Prou per deixar satisfets l'estómac i els genolls.

L'Allan va pujar a l'andana com va poder. El dolor li va confirmar que encara era viu.

En Julius Jonsson no parlava amb ningú des de feia anys, i l'arribada del vell va ser com caiguda del cel. Li va servir primer una copa per a un genoll, després una altra per a l'altre, en acabat un parell més per a l'esquena i per a les cervicals, i finalment una altra per fer venir la gana. Aquesta va ser la que va acabar de trencar el gel. L'Allan va preguntar al Julius què feia per guanyar-se les garrofes, i com a resposta va obtenir el següent relat:

El Julius havia nascut al nord, a Strömbacka, prop de Hudiksvall. Va ser l'únic fill d'una parella de pagesos que es deien Anders i Elvina Jonsson. Va començar a treballar de mosso a la granja de la família, però el pare l'estomacava dia sí i dia també i li deia que no servia per a res. L'any que en Julius en feia vint-i-cinc un càncer se li va emportar la mare, cosa que va sentir molt. Al cap de poc el pare es va ofegar al pantà mentre intentava salvar una vedella. En Julius també ho va sentir molt, perquè n'estava molt, d'aquella vedella.

El jove Julius no estava fet per a la vida de pagès (en això li havia de donar la raó al pare), i tampoc no tenia ganes de posar-s'hi. Així doncs, s'ho va vendre tot excepte unes quantes hectàrees de bosc, pensant en la vellesa.

Tot seguit se'n va anar a Estocolm i en dos anys va dilapidar tots els diners. En acabat, va tornar al bosc.

Un bon dia es va comprometre, amb certa precipitació, a servir cinc mil pals elèctrics a la companyia elèctrica de la regió de Hudiksvall. Com que no es va complicar la vida amb detalls com ara l'IVA ni les cotitzacions a la seguretat social, va guanyar el concurs. Amb l'ajuda d'una dotzena de refugiats hongaresos va aconseguir servir els pals a temps i va guanyar molts diners. No ho hauria dit mai, que n'hi pogués haver tants.

Fins aquí, tot havia anat bé. Però, per desgràcia, el Julius havia hagut de fer una mica de trampa, perquè els arbres encara no havien acabat de créixer. El cas és que els pals eren un metre més curts del que estipulava la comanda. No se n'hauria adonat ningú si no hagués estat pel fet que els pagesos de la zona es van posar d'acord per comprar-se una segadora-batedora tots alhora. A la companyia elèctrica de la regió de Hudiksvall li va faltar temps per omplir tots els camps i prats de la zona de pals elèctrics. Quan va arribar el temps de segar, vint-i-dos pagesos al volant de la seva flamant segadora-batedora van arrencar en un sol matí tots els pals de vint-i-sis indrets diferents. Una part de Hälsingland va quedar sense subministrament elèctric durant setmanes, les segadores es van aturar i les màquines de munyir van deixar de funcionar. No va passar gaire temps abans que la ira dels pagesos, que d'entrada s'havia concentrat en la companyia elèctrica, caigués damunt del jove Julius.

—Està clar que l'eslògan «Hudik la joiosa»¹ no es devia inventar precisament aquell dia! Em vaig haver d'amagar a l' Stadshotell de Sundsvall durant set mesos i m'ho vaig tornar a polir tot. ¿Una altra copeta?

1. *Glada Hudik*: expressió que es va començar a usar al segle XIX per descriure el període de prosperitat que s'hi va viure gràcies a la indústria forestal. (N. del t.)

L'Allan va trobar que era una bona idea. Per fer passar coll avall el rostit havien pres cervesa, i ara es trobava tan bé que fins i tot va començar a tenir por de la mort.

En Julius va continuar la seva narració. El dia que va estar a punt de morir atropellat per un tractor al centre de Sundsvall (conduït per un pagès amb mirada assassina), va comprendre que la ciutat no oblidaria el seu error ni en uns quants segles. Així doncs, va decidir canviar d'aires i va instal·lar-se a Mariefred, on va viure de petits furts fins que es va cansar de la vida de ciutat i va aconseguir comprar l'estació abandonada de Byringe per vint-i-cinc mil corones que s'havia trobat a la caixa d'una pensió de Gripsholm. Des que s'havia instal·lat a l'estació que vivia principalment a costa de la societat, de la caça furtiva als boscos dels veïns i de la producció i la venda al detall d'aiguardent casolà i de pertinences dels veïns que arribaven a les seves mans d'una manera o una altra. En Julius havia d'admetre que no era gaire popular entre la gent del barri, i l'Allan li va fer notar, entre queixalada i queixalada, que era molt comprensible.

Quan en Julius va proposar fer l'última copeta, «de postres», l'Allan li va respondre que eren precisament les seves postres preferides, però que primer havia de fer una visita al lavabo. En Julius es va posar dret, va encendre el llum del sostre, perquè l'habitació començava a estar fosca, va assenyalar-li amb el dit el lavabo que hi havia a la dreta de l'escala i li va prometre que tindria dos gotets d'aiguardent a punt per quan tornés.

L'Allan va trobar el lavabo i es va posar en posició, però, com sempre, no totes les gotes van anar a parar on tocava. Les sabatilles van endur-se la seva part corresponent.

De cop i volta va sentir passes a l'escala. El primer que va pensar, les coses com siguin, és que era el Julius que fugia amb la maleta robada. Però el soroll es va fer més intens. Algú pujava l'escala.

Era molt probable que aquelles passes pertanyessin a un jove desmanegat, ros, amb els cabells llardosos i barba irregular, que duia una caçadora texana amb la inscripció NEVER AGAIN a l'esquena. I si efectivament era ell, no devia estar per bromes.

L'autobús de Strängnäs va arribar a l'estació de Malmköping tres minuts abans de l'hora fixada. Com que anava de buit, després de l'última parada el conductor havia pitjat una mica més del compte el pedal del gas per tenir temps de fer un cigarret abans de continuar el trajecte cap a Flen.

Amb prou feines havia tingut temps d'encendre el cigarret que se li va aparèixer al davant un jove desmanegat, ros, amb els cabells llardosos i barba irregular, que duia una caçadora texana amb la inscripció NEVER AGAIN a l'esquena. La inscripció, és clar, el conductor en aquell moment no la va poder veure, però hi era.

–¿Vas a Flen?

Va fer la pregunta sense gaire convicció, perquè ja veia que hi havia alguna cosa que no acabava d'anar a l'hora, en aquell jove.

–Jo no. I tu tampoc –li va respondre.

Aquelles quatre hores d'espera havien estat una prova massa dura per a la seva migrada paciència. Al cap de dues hores se li va acudir que si robés un vehicle tindria temps d'atrapar l'autobús molt abans que arribés a Strängnäs.

És clar que feia estona que havien començat a circular cotxes de la policia pel poble. Hi havia el risc que alguna patrulla s'aturés davant l'estació i que comencessin a interrogar l'homenet de la finestreta i a preguntar-li per què estava tan espantat i per què la porta de la seva oficina penjava de gairell.

D'altra banda, no entenia què hi feia, tanta policia. El seu cap de Never Again havia triat Malmköping per fer-hi la transacció per tres raons: estava a prop d'Estocolm; les comunicacions

eren relativament bones i, el que era més important, el braç de la llei no era prou llarg per arribar-hi. No hi havia ni comissaria.

I en canvi estava infestada de policies! Des de la seva perspectiva, quatre representants de les forces de l'ordre en dos cotxes patrulla eren tot un exèrcit.

Primer es va pensar que el buscaven a ell, però això volia dir que l'homenet l'havia denunciat, i era impensable. Mentre esperava l'autocar no havia fet altra cosa que vigilar-lo, deixar-li el telèfon fet miques i mirar d'apedaçar la porta de l'oficina.

Quan per fi va arribar l'autobús, va decidir segrestar el vehicle i el conductor.

Només li van caldre vint segons per convèncer el conductor que fes mitja volta i tornés a marxar cap al nord. Acabava de batre el seu rècord personal, va pensar el jove mentre s'asseia just al mateix seient on feia poques hores s'havia assegut el vell.

El conductor tremolava de por assegut al volant, però intentava asserenar-se fumant-se el cigarret. Estava prohibit fumar a bord, però l'única autoritat que acatava en aquell moment era la d'un jove desmanegat, ros, amb els cabells llardosos i barba irregular, que duia una caçadora texana amb la inscripció NEVER AGAIN a l'esquena i que seia a la primera fila a la dreta.

Durant el trajecte el jove va preguntar on havia baixat el lladre de maletes. El conductor li va explicar la història del bitllet de cinquanta corones i que l'havia deixat a la parada Estació de Byringe, una parada on mai no hi pujava ni hi baixava ningú. No en sabia gairebé res, d'aquell lloc, tret que el nom li devia venir d'una estació de tren abandonada que hi havia una mica més enllà, bosc endins, i que el poble devia ser a poca distància d'allà. L'ancià no podia haver anat gaire lluny, era massa vell i la maleta pesava molt, encara que tingués rodes.

El jove va respirar alleujat. No n'havia dit res al seu cap d'Estocolm, que era encara més bo que ell espantant la gent, i només amb

paraules. No volia ni pensar què hauria dit si li hagués anunciat que la maleta havia desaparegut. Valia més explicar el problema un cop ja l'hagués resolt. Com que el vell no havia arribat a Strängnäs, on hauria pogut agafar un tren per continuar el viatge, el jove comptava recuperar la maleta més aviat del que havia previst.

–Ja hi som, aquesta és la parada que es diu Estació de Byrin-ge –li va anunciar el conductor.

Va reduir la velocitat i es va desviar cap al voral. ¿Li havia arribat l'hora?

A ell no, però el seu mòbil va tenir una mort ràpida sota una de les botes del jove. I en acabat també va poder sentir tota una rècula d'amenaques de mort contra ell i tota la seva parentela si mai se li acudia avisar la policia en lloc de girar cua tranquil·lament cap a Flen.

Dit això, va baixar i els va deixar marxar tots dos, autobús i conductor. El pobre home estava tan espantat que no va gosar fer mitja volta amb l'autobús, sinó que va continuar fins a Strängnäs, va aparcar al mig de Trädgårdsgatan, va entrar com un zombi al bar de l'hotel Delia i es va beure quatre whiskys d'una tirada. Tot seguit, davant d'un cambrer estupefacte, va començar a plorar com una Magdalena. Al cap de dos whiskys més, el cambrer li va oferir un telèfon per si volia trucar a algú. Aquell oferiment encara li va revifar més el plor. Finalment, quan ja va estar una mica més calmat, va telefonar a la seva parella.

El jove va trobar un rastre al camí de grava que podia ser de la maleta. Aviat sortiria de dubtes. Més valia que s'afanyés, perquè començava a fer-se fosc. Era enmig del bosc i d'aquí a poc seria negra nit. ¿I què faria aleshores?

Va respirar alleujat quan va arribar a una baixada i va veure una casa groga molt tronada una mica més avall. Quan va veure que s'encenia un llum al pis de dalt, va remugar:

–Ja ets meu, Matusalem.

L'Allan va acabar el que estava fent, va obrir a poc a poc la porta del lavabo i va intentar sentir el que passava a la cuina. De seguida es van confirmar els seus temors. L'Allan va reconèixer la veu del jove, que bramava a en Julius que li digués on era «l'altre coi de vell».

L'Allan es va acostar de puntetes a la porta de la cuina amb les seves sabatilles silencioses. El jove agafava en Julius per les orelles seguint la mateixa tècnica que havia utilitzat amb l'homenet de l'estació d'autobusos de Malmköping. Mentre sacsejava el pobre Julius preguntava una vegada i una altra on s'havia ficat l'Allan. ¿Per què no es conformava de recuperar la maleta, que era al bell mig de l'habitació? En Julius feia unes ganyotes terribles però no semblava tenir la intenció de satisfer la curiositat del jove. L'Allan va pensar que aquell antic comerciant de fusta era un paio dur de pelar i va començar a fer inventari de tot el que hi havia al rebedor buscant alguna cosa que li pogués servir d'arma. Entre el desordre hi havia uns quants objectes que podien fer el fet: un alçaprem, una post, un esprai insecticida i un paquet de mata-rates. D'entrada va decidir-se pel mata-rates, però no es va veure amb cor de convèncer el jove que se'n prengués un parell de cullerades. L'alçaprem pesava massa, i l'insecticida... Finalment va decantar-se per la post.

En quatre passes, amb una rapidesa sorprenent per a la seva edat, es va plantar darrere l'esquena de la seva hipotètica víctima armat amb la post.

El jove devia notar alguna cosa, perquè just en el moment en què l'Allan es disposava a colpejar-lo va deixar anar el Julius i es va girar de sobte.

Va rebre el cop de tauló al bell mig del front. Durant un segon va quedar com petrificat, amb la mirada fixa, i tot seguit va

caure enrere i va picar de cap amb el cantell de la taula de la cuina.

Ni una gota de sang. Ni un gemec. Res. Simplement es va quedar estès a terra amb els ulls tancats.

–Bon cop –va comentar en Julius.

–Gràcies –va dir l’Allan–. ¿I aquelles postres que m’havies promès?

L’Allan i en Julius es van asseure a la taula i van deixar aquell jove grenyut dormint als seus peus. En Julius va omplir els gots, n’hi va donar un a l’Allan i va alçar el seu per fer un brindis. L’Allan el va correspondre.

–Suposo que aquest noi deu ser el propietari de la maleta, ¿oi? –va comentar en Julius després de buidar el got.

Més que una pregunta era una afirmació, i l’Allan va comprendre que havia arribat l’hora de ser una mica més explícit.

Però tampoc hi havia gaires coses per explicar. Amb prou feines entenia tot el que li havia passat aquell dia. Tot i així, va tornar a explicar a en Julius la fugida del geriàtric i la casual sotracció de la maleta a l’estació d’autobusos de Malmköping i li va confessar que patia per si aquell jove que de moment jeia desmaiada a terra li acabava posant la mà a sobre. Per acabar, va afegir que li sabia molt greu que per culpa seva tingués les orelles adolorides i vermelles com un tomàquet. En Julius no en va voler ni sentir a parlar, de les disculpes. Al contrari, era ell qui li havia de donar les gràcies per haver-li animat una mica la vida.

En Julius ja s’havia recuperat de la rebregada i va trobar que ja era hora de fer un cop d’ull dins de la famosa maleta. Quan l’Allan li va fer notar que estava tancada amb clau el Julius li va dir que no digués més bestieses.

–Encara s’ha d’inventar un pany a prova de Julius Jonsson –va dir en Julius Jonsson–. Però cada cosa al seu temps. Primer

ocupem-nos del problema que tenim aquí a terra. No fos cas que es despertés i acabés la feina que havia començat.

L’Allan va proposar lligar-lo a un arbre davant de l’estació, però el Julius trobava que si es despertava i començava a cridar amb tota la seva ànima segurament el sentirien des del poble. Encara que només hi vivien un grapat de persones, totes tenien algun compte pendent amb en Julius i era evident que es posarien del costat del noi.

En Julius tenia una idea millor. Darrere la cuina hi havia instal·lat una cambra frigorífica per conservar els ants que caçava un cop els havia esquarterat. En aquell moment la tenia apagada. No la tenia sempre en marxa, perquè consumia molt. En Julius estava connectat al comptador del seu veí Gösta, de Skogstorp, però l’electricitat s’havia de robar amb mesura, si es volia que l’invent durés.

L’Allan va inspeccionar la cambra frigorífica i va trobar que seria una cel·la fantàstica, sense luxes superflus. Feia dos metres per tres, i per tant hi havia més espai del que el jove es mereixia. Tampoc era qüestió de turmentar la gent sense cap necessitat.

Entre tots dos van arrossegar el jove dins d’aquella cel·la improvisada. Va deixar anar un gruny quan el van asseure amb l’esquena repenjada a la paret en una caixa que hi havia al racó. S’estava despertant. Es van afanyar a sortir i es van assegurar que la porta quedava ben tancada.

En acabat en Julius va posar la maleta damunt la taula de la cuina i es va mirar el pany. Aleshores va llepar la forquilla que acabava de fer servir per menjar-se el guisat d’ant amb patates i la va fer servir per forçar el pany, que només se li va resistir uns quants segons. Després va invitar l’Allan a ser el primer d’obrir-la, ja que l’havia robat ell.

–Tot el que és meu és teu –va replicar l’Allan–. Ens repartirem el botí a parts iguals. Això sí, si hi ha un parell de sabates del meu número, m’agradaria quedar-me-les.

L'Allan la va obrir.
–Mare de Déu Senyor! –va dir l'Allan.
–Mare de Déu Senyor! –va repetir en Julius.
–Traieu-me d'aquí! –va cridar una veu que sortia de la cambra frigorífica.

CAPÍTOL 4

1905–1929

Allan Emmanuel Karlsson va néixer el 2 de maig de 1905. El dia abans, l'1 de maig, la seva mare havia desfilat pels carrers de Flen per manifestar-se pel dret de vot de les dones, la setmana de quaranta-vuit hores laborals i altres quimeres per l'estil. Però el seu esforç no va ser completament en va: la manifestació li va desencadenar les contraccions i a la mitjanit va donar a llum el seu primer i únic fill, un nen. El part va tenir lloc en una granja d'Yxhult amb l'ajuda d'una veïna que no tenia cap mena d'experiència com a llevadora però que en canvi gaudia de cert estatus a la zona perquè quan tenia nou anys havia fet una reverència a en Carles XIV Joan, antic company (tal com sona) de Napoleó Bonaparte. En defensa de la veïna s'ha de dir que el nen que va ajudar a venir al món va arribar a l'edat adulta, i de sobres.

El pare de l'Allan Karlsson era un home considerat però irascible. Considerat amb la família i irascible amb la societat en general i amb qualsevol que ostentés el poder en particular. D'altra banda no estava gaire ben vist per la flor i nata de la seva comunitat, sobretot des del dia que havia decidit posar-se enmig de la plaça de Flen i propagar els beneficis de la contracepció, cosa que li va costar una multa de deu corones. A ell se li va acabar el problema de la contracepció de cop. La mare de l'Allan es